

Darshan Ham Suman and others v. The State of Punjab and another
(B. C. Verma, J.)

ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਅਪੀਲੀ ਅਦਾਲਤ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚ ਕਰਨ ਅਤੇ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਰ ਸਵਾਲ ਉਠਾਉਣ ਲਈ ਛੱਡ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਕੇਸ ਦੇ ਗੁਣਾਂ 'ਤੇ ਟਿੱਪਣੀ ਕਰਨ ਤੋਂ ਗੁਰੇਜ਼ ਕਰਦੇ ਹਾਂ। ਸਹੀ ਕਾਰਨ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ, ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾਵਾਂ ਨੇ ਅਪੀਲੀ ਅਦਾਲਤ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚਣ ਦੀ ਬਜਾਏ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਅਪੀਲ ਦੇ ਮਨੋਰੰਜਨ ਲਈ ਸੀਮਾ ਦਾ ਸਵਾਲ ਨਹੀਂ ਉਠਾਇਆ ਜਾਵੇਗਾ ਜੇਕਰ ਇਹ ਅੱਜ ਤੋਂ ਇੱਕ ਮਹੀਨੇ ਦੇ ਅੰਦਰ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਸਹਾਇਕ ਕੁਲੈਕਟਰ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਕਾਰਵਾਈ 'ਤੇ ਰੋਕ ਲਗਾਉਣ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਅੰਤਰਿਮ ਹੁਕਮ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਲਈ ਅਪੀਲੀ ਅਦਾਲਤ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਸਹਾਇਕ ਕੁਲੈਕਟਰ ਅੰਤ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਮਹੀਨੇ ਲਈ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਨੂੰ ਕੱਢਣ ਦੇ ਸਵਾਲ ਦਾ ਨਿਰਧਾਰਨ ਨਹੀਂ ਕਰੇਗਾ। ਉਪਰੋਕਤ ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਂ ਦੇ ਨਾਲ, ਇਸ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦਾ ਨਿਪਟਾਰਾ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਖਰਚਿਆਂ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਆਰਡਰ ਨਹੀਂ।

ਜੀਐਸ. ਟੀ.

Darshan Ham Suman and others v. The State of Punjab and another
(B. C. Verma, J.)

ਬੀ ਸੀ, ਵਰਮਾ, ਸੀਜੇ ਅਤੇ ਅਸ਼ੋਕ ਭਾਨ, ਜੇ.

ਦਰਸ਼ਨ ਰਾਮ ਸੁਮਨ ਅਤੇ ਹੋਰ, - ਪਟੀਸ਼ਨਰ।

ਬਨਾਮ

ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਅਤੇ ਇੱਕ ਹੋਰ, - ਜਵਾਬਦਾਰ।

1985 ਦੀ ਸਿਵਲ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੰ. 5691।

10 ਅਕਤੂਬਰ, 1991

ਭਾਰਤ ਦਾ ਸੰਵਿਧਾਨ, 1950- ਕਲਾ. 14, 16 ਅਤੇ 226— ਤਰੱਕੀ— ਵਿਦਿਅਕ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕਤਾ—ਜੀ.ਟੀ.ਏ. ਅਤੇ ਗੈਰ ਗ੍ਰੈਜੂਏਟ ਵਿਚਕਾਰ ਵਰਗੀਕਰਣ—ਗ੍ਰੈਜੂਏਸ਼ਨ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਨਿਰਧਾਰਤ ਆਬਕਾਰੀ/ਕਰ ਨਿਰੀਖਕਾਂ ਦੀ ਸਿੱਧੀ ਭਰਤੀ ਲਈ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਯੋਗਤਾ—ਆਬਕਾਰੀ ਅਤੇ ਕਰ ਵਿਭਾਗ ਦੇ ਕਲੈਰੀਕਲ ਸਟਾਫ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲ ਪਹਿਲਾਂ ਯੋਗਤਾ/ਉੱਤੇ ਯੋਗਤਾ ਹੈ, ਨੂੰ - ਤਰੱਕੀ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ। ਆਬਕਾਰੀ/ਕਰ ਨਿਰੀਖਕ ਵਜੋਂ ਨਿਯੁਕਤ, ਤਬਾਦਲੇ ਦੁਆਰਾ ਨਿਯੁਕਤੀ ਲਈ ਰਿਆਇਤ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ ਅਤੇ ਅਜਿਹੇ ਪੋਸਟਾਂ ਲਈ ਸਿੱਧੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮੁਕਾਬਲਾ ਕਰਨ ਲਈ - 10 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ, ਅਸਾਮੀਆਂ, ਹਾਲਾਂਕਿ, ਮੈਟ੍ਰਿਕ ਅਤੇ ਐਨਡਰ-ਗ੍ਰੈਜੂਏਟਾਂ ਲਈ ਰਾਖਵੀਆਂ ਹਨ - ਅੰਡਰ ਗ੍ਰੈਜੂਏਟਾਂ ਦੁਆਰਾ ਵੈਧਤਾ ਲਈ ਚੁਣੌਤੀ ਅਜਿਹੇ ਵਰਗੀਕਰਣ— ਇਜਾਜ਼ਤ ਨਹੀਂ—ਸਮਾਨਤਾ ਦੀ ਧਾਰਾ— ਬੋਝ ਨਿਯਮਾਂ ਅਤੇ ਨਿਯਮਾਂ ਦੀ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਵੈਧਤਾ 'ਤੇ ਸਵਾਲ ਉਠਾਉਣ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦਾ ਹੈ—ਸਹਿਤ ਸਬੂਤ ਅਤੇ ਉਚਿਤ ਸਮੱਗਰੀ ਦੀ ਘਾਟ— ਵਰਗੀਕਰਨ ਨੂੰ ਪੱਖਪਾਤੀ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ।

ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਕੱਲੇ ਗ੍ਰੈਜੂਏਟ ਕਲਰਕਾਂ ਲਈ ਰਾਖਵੀਆਂ ਅਸਾਮੀਆਂ ਦੇ ਵਰਗੀਕਰਨ ਦੀ ਵੈਧਤਾ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਦੇ ਹੋਏ, ਇਹ ਧਿਆਨ ਵਿਚ ਰੱਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਆਬਕਾਰੀ/ਕਰ ਇੰਸਪੈਕਟਰਾਂ ਦੇ ਅਹੁਦੇ 'ਤੇ ਸਿੱਧੀ ਭਰਤੀ ਲਈ ਨਿਰਧਾਰਤ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਯੋਗਤਾ ਗ੍ਰੈਜੂਏਸ਼ਨ ਹੈ। ਵਿਭਾਗ ਦੇ ਕਲਰਕ, ਜੇਕਰ ਯੋਗ ਸਨ, ਤਾਂ ਆਬਕਾਰੀ/ਕਰ ਇੰਸਪੈਕਟਰਾਂ ਵਜੋਂ ਸਿੱਧੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਲਈ ਚੋਣ ਲੜਨ ਤੋਂ ਰੋਕਿਆ ਨਹੀਂ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਹ ਸਨ ਰਿਜ਼ਰਵ ਕੋਟੇ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਵਿਦਿਆਇਗੀ ਮਾਨਸਿਕ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਵਜੋਂ ਭਰਤੀ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਲਈ ਇੱਕ ਹੋਰ ਰਿਆਇਤ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਇਸ ਰਿਜ਼ਰਵ ਕੋਟੇ ਵਿੱਚੋਂ 10 ਫੀਸਦੀ ਅਸਾਮੀਆਂ ਫਿਰ ਮੈਟ੍ਰਿਕ ਅਤੇ ਅੰਡਰ - ਗ੍ਰੈਜੂਏਟਾਂ ਲਈ ਰਾਖਵੀਆਂ ਰੱਖੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ। ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਕੀ ਕੁਸ਼ਲਤਾ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਵਿਦਿਅਕ ਯੋਗਤਾਵਾਂ 'ਤੇ ਆਧਾਰਿਤ ਅਜਿਹਾ ਵਰਗੀਕਰਨ ਕਿਸੇ ਵੀ ਅਣਸੁਖਾਵੇਂ ਹਾਲਾਤਾਂ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਵਿਤਕਰੇ ਦੀ ਦਲੀਲ ਨੂੰ ਕਾਇਮ ਰੱਖਣ ਲਈ ਤੱਥਾਂ ਨੂੰ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਕਰਨ ਲਈ ਅਜਿਹੇ ਵਰਗੀਕਰਨ ਨੂੰ ਬੇਇਨਸਾਫੀ ਵਜੋਂ ਚੁਣੌਤੀ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀ ਲਈ ਹੈ। ਇੰਨਾ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਉਹਨਾਂ ਤੱਥਾਂ ਨੂੰ ਸਥਾਪਿਤ ਕਰਨ ਲਈ ਠੋਸ ਸਬੂਤ ਵੀ

Darshan Ham Suman and others v. The State of Punjab and another
(B. C. Verma, J.)

ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਜਾਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਜੋ ਇਸ ਧਾਰਨਾ ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕੇ ਕਿ ਵਰਗੀਕਰਨ ਬਣਾਉਣ ਵਿਚ ਹਰੇਕ ਕਾਰਕ ਜੋ ਸੰਬੰਧਤ ਹੈ ਅਤੇ ਸਮੱਗਰੀ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿਚ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ।

(ਪਰਾ ੭)

ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਵਿਦਿਅਕ ਯੋਗਤਾ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਅਜਿਹਾ ਵਰਗੀਕਰਨ - ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਾਇਜ਼ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਛੇਦ 14 ਵਿਚ ਦਰਜ ਸਮਾਨਤਾ ਦੀ ਧਾਰਾ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਹਮੇਸ਼ਾ ਅਪਮਾਨਜਨਕ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਫੈਸਲਾ ਹਮੇਸ਼ਾ ਕਿਸੇ ਦਿੱਤੇ ਕੇਸ ਦੇ ਤੱਥਾਂ ਅਤੇ ਹਾਲਾਤਾਂ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਵੈਧਤਾ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕੀਤੇ ਨਿਯਮਾਂ ਜਾਂ ਨਿਯਮਾਂ ਦੇ ਪੱਖ ਵਿੱਚ ਹੋਣ ਦੀ ਧਾਰਨਾ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਇਹ ਹਮੇਸ਼ਾ ਅਜਿਹੇ ਨਿਯਮਾਂ ਜਾਂ ਨਿਯਮਾਂ ਦੀ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਵੈਧਤਾ 'ਤੇ ਸਵਾਲ ਉਠਾਉਣ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀ ਲਈ ਹੋਵੇਗਾ। ਠੋਸ ਸਬੂਤ ਅਤੇ ਉਚਿਤ ਸਮੱਗਰੀ, ਕਿ ਅਜਿਹੇ ਨਿਯਮ ਜਾਂ ਨਿਯਮ ਸਮਾਨਤਾ ਧਾਰਾ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ, ਇਸ ਕੇਸ ਵਿੱਚ, ਇਸ ਬੋਝ ਨੂੰ ਛੱਡਣ ਦੇ ਯੋਗ ਨਹੀਂ ਹੋਏ ਹਨ, ਇਸ ਲਈ ਰਿਕਾਰਡ ਵਿੱਚ ਲੋੜੀਂਦੇ ਡੇਟਾ ਜਾਂ ਸਬੂਤ ਰੱਖ ਕੇ, ਪੁਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਨਿਯਮਾਂ/ਹਿਦਾਇਤਾਂ ਦੀ ਗੈਰ-ਸੰਵਿਧਾਨਕਤਾ ਨੂੰ ਸਥਾਪਤ ਕਰਨ ਲਈ ਉਹਨਾਂ 'ਤੇ ਆਰਾਮ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਅਜਿਹੀਆਂ ਸਥਿਤੀਆਂ ਵਿੱਚ, ਵਰਗੀਕਰਨ ਨੂੰ ਪੱਖਪਾਤੀ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ।

(ਪਰਾ ੮)

ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਛੇਦ 226/227 ਦੇ ਅਧੀਨ ਸਿਵਲ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ :-

- (i) ਕੇਸ ਦਾ ਪੂਰਾ ਰਿਕਾਰਡ ਤਲਬ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ;
- (ii) ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਦੀ ਰਿੱਟ ਜਾਂ ਕੋਈ ਹੋਰ ਢੁਕਵੀਂ ਰਿੱਟ, ਆਰਡਰ ਜਾਂ ਆਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਆਰਡਰ ਜਾਂ ਦਿਸ਼ਾ-ਨਿਰਦੇਸ਼ 3 ਜੁਲਾਈ, 1985 ਦੇ ਜਵਾਬਦਾਤਾ ਨੰਬਰ 2, ਅਨੁਬੰਧ ਪੀ/4 ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਦੁਆਰਾ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਤਰੱਕੀ ਲਈ ਅਯੋਗ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ ਆਬਕਾਰੀ/ਕਰ ਇੰਸਪੈਕਟਰਾਂ ਦੇ ਅਹੁਦੇ ਲਈ, ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਜਾਣ;
- (iii) ਮੈਂਡਮਸ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਜਾਂ ਕੋਈ ਹੋਰ ਉਚਿਤ ਰਿੱਟ, ਆਦੇਸ਼ ਜਾਂ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਜੋ ਜਵਾਬਦਾਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਆਬਕਾਰੀ/ਕਰ ਨਿਰੀਖਕਾਂ ਦੇ ਬਰਤਨਾਂ ਵਿੱਚ ਤਰੱਕੀ ਦੇਣ ਲਈ ਉਸ ਮਿਤੀ ਤੋਂ ਪ੍ਰਭਾਵਤ ਕਰਨ ਦਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਜੁਨੀਅਰਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਤਰੱਕੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਇਸ ਮਾਣਯੋਗ ਅਦਾਲਤ ਨੇ 1974 ਦੀ ਸਿਵਲ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੰ. 6849 ਵਿੱਚ 21 ਅਕਤੂਬਰ, 1982 ਨੂੰ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਸਿਵਲ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੰ. 1061 ਆਫ 1984 ਨੂੰ 6 ਦਸੰਬਰ, 1984 ਨੂੰ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ;
- (iv) ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਰਿੱਟ ਜਾਰੀ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ ਜੋ ਅਨੁਸੂਚੀ P /5 ਅਤੇ P/6 ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਦੀ ਹੈ; ਇਹ ਮਾਣਯੋਗ ਅਦਾਲਤ ਕੇਸ ਦੇ ਅਜੀਬ ਹਾਲਾਤਾਂ ਵਿੱਚ ਉਚਿਤ ਅਤੇ ਢੁਕਵੀਂ ਸਮਝੀ ਗਈ ਕੋਈ ਹੋਰ ਰਾਹਤ ਵੀ ਦੇ ਸਕਦੀ ਹੈ;

Darshan Ham Suman and others v. The State of Punjab and another
(B. C. Verma, J.)

- (v) ਪਟੀਸ਼ਨ ਦੇ ਖਰਚੇ ਵੀ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣਗੇ;
- (vi) ਦੀਆਂ ਤਸਦੀਕਸ਼ੁਦਾ ਕਾਪੀਆਂ ਦਾਇਰ ਕਰਨ ਸਬੰਧੀ ਸ਼ਰਤ ■ ਅਨੁਬੰਧਾਂ ਨੂੰ ਕਿਰਪਾ ਕਰਕੇ ਵੀਡਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ;
- (vii) ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦੇ ਅਗਾਊਂ ਨੋਟਿਸ ਦੀ ਸੇਵਾ ਸਬੰਧੀ ਸ਼ਰਤ ਨੂੰ ਵੀ ਕਿਰਪਾ ਕਰਕੇ ਦੂਰ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਵੱਲੋਂ ਸ੍ਰੀ ਪੀ.ਐਸ.ਪਟਵਾਲੀਆ ਐਡਵੋਕੇਟ ਸ੍ਰ .

ਸ੍ਰੀ ਓ.ਪੀ.ਗੋਇਲ, ਐਡੀ. ਜਵਾਬ ਦੇਣ ਵਾਲਿਆਂ ਲਈ ਏਜੀ ਪੰਜਾਬ।

ਨਿਰਣਾ

ਬੀਸੀ ਵਰਮਾ, ਸੀ. ਜੇ.

(1) ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਆਬਕਾਰੀ ਤੇ ਕਰ ਕਮਿਸ਼ਨਰ, ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਦਫ਼ਤਰ ਵਿੱਚ ਕਲਰਕ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਆਬਕਾਰੀ/ਟੈਕਸੇਸ਼ਨ ਇੰਸਪੈਕਟਰਾਂ ਦੇ ਅਹੁਦੇ 'ਤੇ ਤਰੱਕੀ ਲਈ ਵਿਚਾਰੇ ਜਾਣ ਦੇ ਹੱਕਦਾਰ ਹਨ ਅਤੇ ਇਸ ਪੱਖੋਂ ਉਹ ਪੰਜਾਬ ਆਬਕਾਰੀ ਅਤੇ ਕਰ ਅਧੀਨ ਸੇਵਾ ਨਿਯਮ, 1943, (ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ 1943 ਦੇ ਨਿਯਮਾਂ ਵਜੋਂ ਜਾਣੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ) ਦੁਆਰਾ ਨਿਯੰਤਰਿਤ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਜੁਨੀਅਰ ਕੁਝ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਆਬਕਾਰੀ/ਕਰ ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਵਜੋਂ ਤਰੱਕੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਇਸ ਕਾਰਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦਾਇਰ ਕਰਨੀ ਪਈ। 1974 ਦੀ ਸਿਵਲ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੰਬਰ 6849 ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਇੱਕ ਸਾਂਝੇ ਫੈਸਲੇ ਦੁਆਰਾ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪਟੀਸ਼ਨਰ 1943 ਦੇ ਨਿਯਮਾਂ ਦੁਆਰਾ ਨਿਯੰਤਰਿਤ ਸਨ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ, ਆਬਕਾਰੀ/ਟੈਕਸੇਸ਼ਨ ਇੰਸਪੈਕਟਰਾਂ ਦੇ ਅਹੁਦੇ 'ਤੇ ਤਰੱਕੀ ਲਈ ਵਿਚਾਰੇ ਜਾਣ ਦੇ ਹੱਕਦਾਰ ਸਨ। ਇਸ ਲਈ, 1943 ਦੇ ਨਿਯਮਾਂ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਅਜਿਹੀ ਤਰੱਕੀ ਲਈ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾਵਾਂ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਲਈ ਇੱਕ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਆਰਡਰ ਦੁਆਰਾ, ਅਨੁਸੂਚੀ P.2, ਮਿਤੀ 6 ਫਰਵਰੀ, 1984, ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਨੰ. 5, ਨੂੰ ਸੂਚਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਵਿਚਾਰਿਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਪਰ ਉਸ ਅਹੁਦੇ ਲਈ ਤਰੱਕੀ ਲਈ ਯੋਗ ਨਹੀਂ ਪਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਸ ਹੁਕਮ ਨੂੰ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾਵਾਂ ਨੇ ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਮੁੜ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਇਸ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਕਾਰਨ ਨਹੀਂ ਸੀ ਅਤੇ ਇਹ ਗੁਪਤ ਸੀ। ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਇਸ ਦਲੀਲ ਨਾਲ ਸਹਿਮਤੀ ਪ੍ਰਗਟਾਈ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾਵਾਂ ਦੀ ਯੋਗਤਾ 'ਤੇ ਸੌਖ 'ਤੇ ਮੁੜ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਅਤੇ ਤਰਕ ਨਾਲ ਬੋਲਣ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਪਾਸ ਕਰਨ ਦੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦੇ ਨਾਲ, ਅਨੁਸੂਚੀ P-2 ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। 3 ਜੁਲਾਈ 1985 ਦੇ ਆਰਡਰ ਅਨੁਸੂਚੀ P.4 ਦੁਆਰਾ, ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਨੰ. 1 ਨੂੰ ਉਸ ਤਰੱਕੀ ਲਈ ਉਚਿਤ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹੁਕਮ ਹੋਰ ਪਟੀਸ਼ਨਰਾਂ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਵੀ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ! ਅਜਿਹੇ ਪ੍ਰਚਾਰ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਦਾਅਵੇ। ਇਹ ਹੁਕਮ, ਅਨੁਫੇਦ P.4 ਅਤੇ ਹੋਰ ਪਟੀਸ਼ਨਰਾਂ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹੋਰ ਹੁਕਮ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ

Darshan Ham Suman and others v. The State of Punjab and another
(B. C. Verma, J.)

ਨੂੰ ਇਸ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 226 ਅਤੇ 227 ਅਧੀਨ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ।

(2) 3 ਜੁਲਾਈ, 1985, ਅਨੁਸੂਚੀ P. 4- ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਦਾ ਮੂਲ ਤੱਤ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਨੂੰ ਆਬਕਾਰੀ/ਕਰ ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਵਜੋਂ ਤਰੱਕੀ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਨਹੀਂ ਠਹਿਰਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਪਹਿਲਾਂ ਕਲੈਰੀਕਲ ਸਟਾਫ਼ ਤਬਾਦਲੇ ਦੁਆਰਾ ਅਜਿਹੀ ਕਿਸੇ ਤਰੱਕੀ/ਨਿਯੁਕਤੀ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਆਬਕਾਰੀ ਅਤੇ ਕਰ ਵਿਭਾਗ ਦੇ ਦਫ਼ਤਰਾਂ ਦੇ ਮਨਿਸਟੀਰੀਅਲ ਸਟਾਫ਼ ਨੂੰ ਪ੍ਰੋਤਸਾਹਨ ਦੇਣ ਅਤੇ ਸਿਰਫ਼ ਰਿਆਇਤ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਜੋਂ, ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਸਮੇਂ-ਸਮੇਂ 'ਤੇ ਹਦਾਇਤਾਂ ਜਾਰੀ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸਨ ਕਿ ਕਲੈਰੀਕਲ ਸਟਾਫ਼ ਨੂੰ ਆਬਕਾਰੀ ਵਜੋਂ ਤਬਾਦਲਾ ਕਰਕੇ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ। /ਟੈਕਸੇਸ਼ਨ ਇੰਸਪੈਕਟਰ। ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ, ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਅਜਿਹੇ ਅਹੁਦਿਆਂ 'ਤੇ ਨਿਯੁਕਤੀ ਲਈ ਸਿੱਧੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮੁਕਾਬਲਾ ਕਰਨ ਦੀ ਵੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ; ਬਸ਼ਰਤ ਉਹਨਾਂ ਕੋਲ ਗ੍ਰੈਜੂਏਟ ਹੋਣ ਦੀ ਨਿਰਧਾਰਤ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਯੋਗਤਾ ਹੋਵੇ। ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਜਾਰੀ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਇਹਨਾਂ ਹਦਾਇਤਾਂ ਵਿੱਚ ਸਿਰਫ਼ ਭਰਤੀ ਦਾ ਤਰੀਕਾ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਪ੍ਰਚਾਰ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਚੈਨਲ ਨੂੰ ਹੇਠਾਂ ਨਾ ਰੱਖੋ। 8 ਜੁਲਾਈ, 1970 ਦੇ ਮੀਮੋ ਨੰਬਰ 5019-ਏਕੇ-5/70/3152 ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਸਰਕਾਰੀ ਹਦਾਇਤਾਂ, ਵਿਭਾਗੀ ਉਮੀਦਵਾਰ ਦੁਆਰਾ ਆਬਕਾਰੀ/ਟੈਕਸੇਸ਼ਨ ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਦੇ ਅਹੁਦੇ 'ਤੇ ਨਿਯੁਕਤੀ ਲਈ ਗ੍ਰੈਜੂਏਸ਼ਨ ਨੂੰ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਯੋਗਤਾ ਵਜੋਂ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਮੀਮੋ ਨੰਬਰ 7136-ETV-73/6253 ਮਿਤੀ 1 ਅਕਤੂਬਰ, 1973 ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਹੋਰ ਹਦਾਇਤ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਆਬਕਾਰੀ/ਟੈਕਸੇਸ਼ਨ ਇੰਸਪੈਕਟਰਾਂ ਦੀਆਂ 10 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਅਸਾਮੀਆਂ ਅੰਡਰ-ਗ੍ਰੈਜੂਏਟ ਕਲਰਕਾਂ ਤੋਂ ਭਰੀਆਂ ਜਾਣੀਆਂ ਚਾਹੀਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਹ ਹਦਾਇਤਾਂ 8 ਜੁਲਾਈ, 1970 ਤੋਂ ਲਾਗੂ ਹੋ ਗਈਆਂ। ਕਿਉਂਕਿ ਅੰਡਰ-ਗ੍ਰੈਜੂਏਟਾਂ ਲਈ ਰਾਖਵੀਆਂ 10 ਫੀਸਦੀ ਅਸਾਮੀਆਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਜਲੰਧਰ ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਦੇ ਮਿਸਟ੍ਰੀਅਲ ਸਟਾਫ਼ ਵਿੱਚੋਂ ਅਤੇ ਪਟੀਸ਼ਨਰਾਂ ਤੋਂ ਸੀਨੀਅਰ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਭਰੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸਨ, ਇਸ ਲਈ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਹੋਣ ਦਾ ਕੋਈ ਮੌਕਾ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ ਨਿਯੁਕਤ. ਇਹ ਚੀ ਇਹ ਪਰਿਸਰ ਹੈ ਕਿ ਅਜਿਹੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਲਈ ਪਟੀਸ਼ਨਰਾਂ ਦੇ ਦਾਅਵੇ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

(3) ਉੱਤਰਦਾਤਾ-ਰਾਜ ਦੁਆਰਾ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਰਿਟਰਨ ਅਨੁਬੰਧ ਵਿੱਚ ਦੱਸੇ ਗਏ ਸਾਰੇ ਕਾਰਨਾਂ ਨੂੰ ਅਪਣਾਉਂਦੀ ਹੈ। ਪੀ.4. ਇਹ ਜੋੜਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਪਰੋਕਤ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤੀਆਂ ਪਹਿਲਾਂ ਦੀਆਂ 'ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ' ਨੇ ਸਿਰਫ਼ ਜਵਾਬਦਾਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਤਰੱਕੀ ਲਈ ਪਟੀਸ਼ਨਰਾਂ ਦੇ ਦਾਅਵੇ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਦਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ ਸੀ, ਜੋ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾਵਾਂ ਨੂੰ, ਸੰਭਾਵਤ ਤੌਰ 'ਤੇ, ਅਪ੍ਰਵਾਨਿਤ ਆਦੇਸ਼ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਕੋਈ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀ।

(4) ਅਰੰਭ ਕਰਨ ਲਈ, ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾਵਾਂ ਦੇ ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ, ਸ੍ਰੀ ਪੀ.ਐਸ. ਪਟਵਾਲੀਆ ਨੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਕਿ ਸਾਰੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਅਤੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ, 1974 ਦੀ ਸਿਵਲ ਰਿੱਟ

Darshan Ham Suman and others v. The State of Punjab and another
(B. C. Verma, J.)

ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੰ. 6849, ਅਨੁਸੂਚੀ ਪ1 ਵਿੱਚ ਜਾਰੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਰਿੱਟ, ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾਵਾਂ ਦੇ ਵਿਚਾਰੇ ਜਾਣ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕਰਦੀ ਹੈ। / ਆਬਕਾਰੀ/ਕਰ ਨਿਰੀਖਕ ਦੇ ਅਹੁਦੇ ਲਈ ਤਰੱਕੀ/ ਨਿਯੁਕਤੀ ਲਈ ਚੁਣਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਕਿ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਅਜਿਹੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਲਈ ਅਯੋਗ ਠਹਿਰਾਉਣਾ ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਇਸ ਵਿਵਾਦ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕਰਨ ਲਈ, ਇਹ ਸਿਰਫ ਉਸ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਦੁਬਾਰਾ ਪੇਸ਼ ਕਰਨਾ ਹੋਵੇਗਾ। ਉਹ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹਨ:

“ਉਪਰੋਕਤ ਵਿਚਾਰ-ਵਟਾਂਦਰੇ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ, ਮੈਂ ਇਹਨਾਂ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ ਨੂੰ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦਿੰਦਾ ਹਾਂ ਅਤੇ ਜਵਾਬਦੇਹ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਕੇਸ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਦਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੰਦਾ ਹਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਜੂਨੀਅਰਾਂ ਨੂੰ ਤਰੱਕੀ ਦੇਣ ਦੀਆਂ ਮਿਤੀਆਂ ਤੋਂ ਆਬਕਾਰੀ ਅਤੇ ਕਰ ਨਿਰੀਖਕ ਦੇ ਅਹੁਦੇ 'ਤੇ ਤਰੱਕੀ ਲਈ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾਵਾਂ ਅਤੇ ਕਾਨੂੰਨ ਅਤੇ ਉਪਰੋਕਤ ਨਿਰੀਖਣਾਂ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਅਜਿਹੀ ਤਰੱਕੀ ਦੇ ਹੱਕਦਾਰ ਹੋਣ ਦੀ ਸੂਰਤ ਵਿੱਚ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਉਹਨਾਂ ਕਾਰਨ ਹੋਣ ਵਾਲੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਪਰਿਣਾਮੀ ਰਾਹਤ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨ ਲਈ” (ਅੰਡਰਲਾਈਨਿੰਗ ਸਾਡੀ ਹੈ)

ਸਾਡੀ ਰਾਏ ਵਿੱਚ, ਉਪਰੋਕਤ ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਂ ਦਾ ਮਤਲਬ ਹੈ ਕਿ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਆਬਕਾਰੀ/ਕਰ ਨਿਰੀਖਕਾਂ ਦੇ ਅਹੁਦੇ 'ਤੇ ਤਰੱਕੀ ਲਈ ਤਾਂ ਹੀ ਵਿਚਾਰਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜੇਕਰ ਉਹ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਅਜਿਹੀ ਤਰੱਕੀ ਦੇ ਹੱਕਦਾਰ ਪਾਏ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਸਿਰਫ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਤਰੱਕੀ ਲਈ ਵਿਚਾਰੇ ਜਾਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰੇਗਾ ਅਤੇ ਹੋਰ ਕੁਝ ਨਹੀਂ। ਜੇਕਰ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਅਜਿਹੀ ਤਰੱਕੀ ਦੇ ਹੱਕਦਾਰ ਪਾਏ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਮੌਜੂਦਾ ਨਿਯਮਾਂ ਅਤੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਲੈਣ ਲਈ ਵਿਭਾਗ ਨੂੰ ਛੱਡ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਰੋਸ਼ਨੀ ਵਿੱਚ ਦੇਖਿਆ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਅਜਿਹੀ ਤਰੱਕੀ ਲਈ ਆਪਣੇ ਕੇਸ ਦੇ ਵਿਚਾਰ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਹੋਰ ਕੋਈ ਦਾਅਵਾ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੇ। ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਪਟੀਸ਼ਨਰਾਂ ਦੀ ਤਰਫੋਂ ਉਠਾਈ ਗਈ ਦਲੀਲ ਨਾਲ ਸਹਿਮਤ ਨਹੀਂ ਹਾਂ ਕਿ ਉਹ ਅਜਿਹੀ ਤਰੱਕੀ ਦੇ ਹੱਕਦਾਰ ਹਨ, ਜਾਂ ਵਿਭਾਗ ਕੋਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਜੂਨੀਅਰਾਂ ਦੀ ਤਰਜੀਹ ਵਜੋਂ ਵਿਚਾਰਨ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਕੋਈ ਵਿਕਲਪ ਨਹੀਂ ਬਚਿਆ ਸੀ ਜੋ ਗ੍ਰੈਜੂਏਟ ਹਨ। ਇਸ ਗੱਲ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ, - ਅਨੁਬੰਧ P.4 ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਤਰੱਕੀ/ਨਿਯੁਕਤੀ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਕੇਸਾਂ ਨੂੰ ਵਿਚਾਰਿਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਅਤੇ ਜੇਕਰ ਅਸੀਂ ਅਜਿਹਾ ਕਹਿ ਸਕਦੇ ਹਾਂ, ਤਾਂ ਸਾਰੇ ਵੇਰਵਿਆਂ ਵਿੱਚ, ਅਤੇ ਮੌਜੂਦਾ ਨਿਯਮਾਂ ਅਤੇ ਹਦਾਇਤਾਂ ਦੀ ਰੋਸ਼ਨੀ ਵਿੱਚ। ਸਾਨੂੰ ਇਤਰਾਜ਼ਯੋਗ ਹੁਕਮਾਂ ਵਿੱਚ ਅਜਿਹਾ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦਾ ਜੋ ਇਹ ਸੁਝਾਅ ਦੇਵੇ ਕਿ 1943 ਦੇ ਨਿਯਮਾਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਹੋਰ ਨਿਯਮਾਂ ਨੂੰ ਜਾਂ ਤਾਂ ਵਿਚਾਰਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਜਾਂ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਲਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਜੋ ਕੁਝ ਵੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਉਹ ਸਭ ਕੁਝ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾਵਾਂ ਦੇ ਕੇਸ ਨੂੰ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਜਾਰੀ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਦਾਇਤਾਂ ਦੀ ਪਰਖ ਕਰਨ ਲਈ ਹੈ। ਸਮੇਂ ਨੂੰ. ਸਾਡੀ ਰਾਏ ਵਿੱਚ, ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾਵਾਂ ਦੇ ਕੇਸ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਦਾ ਇਹ ਇੱਕੋ ਇੱਕ ਤਰੀਕਾ ਸੀ, ਇਸ ਕਾਰਨ ਕਰਕੇ ਕਿ 1943 ਦੇ ਨਿਯਮ 7

Darshan Ham Suman and others v. The State of Punjab and another
(B. C. Verma, J.)

ਵਿੱਚ ਕਲੈਰੀਕਲ ਕਾਡਰ ਵਿੱਚ ਪੈਦਾ ਹੋਏ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੀ ਤਰੱਕੀ/ਨਿਯੁਕਤੀ ਦਾ ਕੋਈ ਤਰੀਕਾ ਨਿਰਧਾਰਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਸੰਬੰਧਿਤ ਸਮਾਂ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾਵਾਂ ਦੇ ਦਾਅਵਿਆਂ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਵਿਭਾਗ ਦੁਆਰਾ ਅਪਣਾਏ ਗਏ ਤਰਕ ਦੀ ਇਸ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਵਿਚ ਸਾਨੂੰ ਕੋਈ ਕਮਜ਼ੋਰੀ ਜਾਂ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀਤਾ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦੀ।

(5) ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਪਹਿਲਾਂ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਸੰਭਵ ਤੌਰ 'ਤੇ, ਨੂੰ ਪ੍ਰੋਤਸਾਹਨ ਦੇਣ ਲਈ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾਵਾਂ ਦੀ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਵਿਅਕਤੀ, ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ, ਕੋਟੇ ਵਿੱਚੋਂ 10 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਅਸਾਮੀਆਂ ਰਾਖਵੀਆਂ ਕਰਨ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ, ਜੋ ਕਿ ਮੈਟ੍ਰਿਕ ਅਤੇ ਅੰਡਰ ਗਰੈਜੂਏਟ ਹਨ, ਕਲੈਰੀਕਲ ਕਾਡਰ ਤੋਂ ਤਰੱਕੀ/ਨਿਯੁਕਤੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਭਰੀਆਂ ਜਾਣਗੀਆਂ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਡਰਲਮ ਦੀ ਅਜਿਹੀ ਸ਼੍ਰੇਣੀ, ਭਾਵ, ਮੈਟ੍ਰਿਕ ਅਤੇ ਅੰਡਰ-ਗ੍ਰੈਜੂਏਟ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਹੋਰ ਵਿੱਲ ਦਿਖਾਈ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। ਪਟੀਸ਼ਨਰਾਂ ਦੇ ਵਕੀਲ ਨੇ ਇਹ ਵਿਵਾਦ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਕਿ ਆਬਕਾਰੀ/ਕਰ ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਵਜੋਂ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤੇ ਗਏ ਅਜਿਹੇ ਸਾਰੇ ਅੰਡਰ-ਗ੍ਰੈਜੂਏਟ ਜਾਂ ਮੈਟ੍ਰਿਕ ਕਲਰਕ, ਪਟੀਸ਼ਨਰਾਂ ਤੋਂ ਸੀਨੀਅਰ ਹਨ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਦਲੀਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਅਜਿਹਾ ਕੋਈ ਵਰਗੀਕਰਨ/ਰਾਖਵਾਂਕਰਨ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਤਹਿਤ ਅਯੋਗ ਅਤੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਛੇਦ 14 ਅਤੇ 16 ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਨਹੀਂ ਬਣਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ ਨੇ ਇਹ ਵੀ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਸ ਪਹਿਲੂ ਨੂੰ ਪਿਛਲੀ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਵਿਚ ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਵਿਚ ਉਠਾਇਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ। ਅਜਿਹਾ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਅਸਫਲਤਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਉਸਾਰੂ ਨਿਆਂ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤਾਂ 'ਤੇ ਹੁਣ ਸਵਾਲ ਉਠਾਉਣ ਤੋਂ ਰੋਕਦੀ ਹੈ। ਅਜਿਹੀ ਪੇਸ਼ਗੀ ਦੇ ਦੂਜੇ ਪਹਿਲੂ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਦੇ ਹੋਏ, ਸਾਨੂੰ ਪਤਾ ਚਲਦਾ ਹੈ ਕਿ ਹਾਲਾਂਕਿ ਉਸ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਅਜਿਹਾ ਵਿਵਾਦ ਉਠਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਪਰ ਉਸ ਮੁੱਦੇ 'ਤੇ ਕੋਈ ਫੈਸਲਾ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੂੰ ਹੋਰ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਮਨਜ਼ੂਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਮਸਲਾ ਅਣਸੁਣਿਆ ਅਤੇ ਅਣਸੁਣਿਆ ਰਹਿ ਗਿਆ। ਇਹ ਸਾਨੂੰ ਹੁਣ ਕੇਸ ਦੇ ਉਸ ਪਹਿਲੂ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦੇ ਸਕਦਾ ਹੈ।

(6) ਇਕੱਲੇ ਗ੍ਰੈਜੂਏਟ ਕਲਰਕਾਂ ਲਈ ਰਾਖਵੀਆਂ ਅਸਾਮੀਆਂ ਦੇ ਵਰਗੀਕਰਨ ਦੀ ਵੈਧਤਾ ਲਈ ਆਉਂਦੇ ਹੋਏ, ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਇਹ ਯਾਦ ਰੱਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਆਬਕਾਰੀ/ਕਰ ਇੰਸਪੈਕਟਰਾਂ ਦੇ ਅਹੁਦੇ 'ਤੇ ਸਿੱਧੀ ਭਰਤੀ ਲਈ ਨਿਰਧਾਰਤ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਯੋਗਤਾ ਗ੍ਰੈਜੂਏਸ਼ਨ ਹੈ। ਵਿਭਾਗ ਦੇ ਕਲਰਕ, ਜੇਕਰ ਯੋਗ ਹਨ, ਤਾਂ ਆਬਕਾਰੀ/ਟੈਕਸੇਸ਼ਨ ਇੰਸਪੈਕਟਰਾਂ ਵਜੋਂ ਸਿੱਧੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਲਈ ਚੋਣ ਲੜਨ ਤੋਂ ਰੋਕਿਆ ਨਹੀਂ ਗਿਆ ਸੀ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਰਿਜ਼ਰਵ ਕੋਟੇ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਵਿਭਾਗੀ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਵਜੋਂ ਭਰਤੀ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਲਈ ਹੋਰ ਰਿਆਇਤ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਇਸ ਰਿਜ਼ਰਵ ਕੋਟੇ ਵਿੱਚੋਂ 10 ਫੀਸਦੀ ਅਸਾਮੀਆਂ ਫਿਰ ਮੈਟ੍ਰਿਕ ਅਤੇ ਅੰਡਰ ਗਰੈਜੂਏਟਾਂ ਲਈ ਰਾਖਵੀਆਂ ਰੱਖੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ। ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਕੀ ਕੁਸ਼ਲਤਾ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਵਿਦਿਅਕ ਯੋਗਤਾਵਾਂ 'ਤੇ ਆਧਾਰਿਤ ਅਜਿਹਾ ਵਰਗੀਕਰਨ ਕਿਸੇ ਵੀ ਅਣਸੁਖਾਵੇਂ ਹਾਲਾਤਾਂ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਵਿਤਕਰੇ ਦੀ ਦਲੀਲ ਨੂੰ ਕਾਇਮ ਰੱਖਣ ਲਈ ਤੱਥਾਂ ਨੂੰ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਕਰਨ ਲਈ ਅਜਿਹੇ ਵਰਗੀਕਰਨ ਨੂੰ ਬੇਇਨਸਾਫ਼ੀ ਵਜੋਂ ਚੁਣੌਤੀ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀ ਲਈ ਹੈ। ਇਸ ਧਾਰਨਾ

Darshan Ham Suman and others v. The State of Punjab and another
(B. C. Verma, J.)

ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕਰਨ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਤੱਥਾਂ ਨੂੰ ਸਥਾਪਿਤ ਕਰਨ ਲਈ ਨਾ ਸਿਰਫ਼ ਇਹ ਠੋਸ ਸਬੂਤ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਜਾਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ ਕਿ ਵਰਗੀਕਰਨ ਬਣਾਉਣ ਵਿੱਚ ਹਰ ਇੱਕ ਕਾਰਕ ਜੋ ਸੰਬੰਧਿਤ ਹੈ ਅਤੇ ਸਮੱਗਰੀ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਅਜਿਹਾ ਕਾਨੂੰਨ ਜੰਮੂ ਅਤੇ ਕਸ਼ਮੀਰ ਰਾਜ ਬਨਾਮ ਤ੍ਰਿਲੋਕੀ ਨਾਥ ਖੋਸਾ (1) ਵਿੱਚ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੇ ਪੰਜ ਜੱਜਾਂ ਦੇ ਬੈਂਚ ਦੁਆਰਾ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਜਿੱਥੇ ਹੋਰ ਨਿਰੀਖਣ ਇਹ ਹਨ ਕਿ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨਿਕ ਕੁਸ਼ਲਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਲਈ ਕੀਤੀ ਗਈ ਵਿਦਿਅਕ ਯੋਗਤਾ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਵਰਗੀਕਰਣ, ਨਹੀਂ ਹੈ। ਕਿਸੇ ਵੀ ਅਣਸੁਖਾਵੇਂ ਹਾਲਾਤ ਵਿੱਚ ਆਰਾਮ ਕਰੋ। ਉਸ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ, ਸਿੱਧੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਤੇ ਤਰੱਕੀ ਦੁਆਰਾ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤੇ ਗਏ ਕੁਝ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਸਹਾਇਕ ਇੰਜੀਨੀਅਰਾਂ ਦੀ ਇੱਕ ਆਮ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਵਿੱਚ ਜੋੜਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਇੰਜੀਨੀਅਰਾਂ ਦੇ ਕਾਡਰ ਵਿੱਚ ਤਰੱਕੀ ਦੇ ਮੰਤਵ ਲਈ, ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਵਿਦਿਅਕ ਯੋਗਤਾ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਸ਼੍ਰੇਣੀਬੱਧ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਨਿਯਮ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਗ੍ਰੈਜੂਏਟ ਹੋਣਗੇ : ਅਜਿਹੇ ਲਈ ਯੋਗ

(1) 1974 (1) ਸਰਵਿਸਿਜ਼ ਲਾਅ ਰਿਪੋਰਟਰ 586

ਡਿਪਲੋਮਾ-ਧਾਰਕਾਂ ਨੂੰ ਬੇਦਖਲ ਕਰਨ ਲਈ ਤਰੱਕੀ। ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਬੈਂਚ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅਜਿਹਾ ਨਿਯਮ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 14 ਅਤੇ 16 ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਉਸ ਵਰਗੀਕਰਨ ਨੂੰ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਮੈਜ਼ੂਰ ਰਾਜ ਬਨਾਮ ਪੀ. ਨਰਸਿੰਘ ਰਾਓ ਵਿੱਚ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੇ ਦੋ ਪਹਿਲੇ ਫੈਸਲੇ। (2), ਅਤੇ ਗੰਗਾ ਰਾਮ ਬਨਾਮ ਭਾਰਤ ਯੂਨੀਅਨ (3), ਵਰਗੀਕਰਨ ਦੀ ਵੈਧਤਾ ਨੂੰ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਕਰਨ ਲਈ ਇੱਕ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਮਾਪਦੰਡ ਵਜੋਂ ਸਿੱਖਿਆ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਯੋਗਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਮਾਨਤਾ ਦੇਣ ਦੀ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਦੇ ਨਾਲ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਲਾਰਡਸ਼ਿਪਾਂ ਨੇ ਯੂਨੀਅਨ ਆਫ ਇੰਡੀਆ ਬਨਾਮ ਡਾ. (ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ) ਐਸ. ਬੀ. ਕੋਹਲੀ (4) ਦੇ ਇੱਕ ਹੋਰ ਫੈਸਲੇ ਦਾ ਵੀ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ, ਜਿੱਥੇ ਆਰਥੋਪੈਡਿਕਸ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਕੋਲ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾ ਵਿੱਚ ਪੋਸਟ-ਗ੍ਰੈਜੂਏਟ ਡਿਗਰੀ ਹੋਣੀ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੈ, ਦੇ ਨਿਯਮ ਨੂੰ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਕਿ ਅਜਿਹੀ ਲੋੜ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਵਰਗੀਕਰਨ ਉਸ ਉਦੇਸ਼ ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਨਹੀਂ ਸੀ ਜਿਸ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਵਿਤਕਰੇ ਦਾ ਸਵਾਲ ਹੀ ਪੈਦਾ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ। ਮੁਹੰਮਦ ਸੁਜਾਤ ਅਲੀ ਦੇ ਕੇਸ (5), ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾਵਾਂ ਦੇ ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ ਨੇ ਭਰੋਸਾ ਰੱਖਿਆ ਸੀ, ਸਹਾਇਕ ਇੰਜੀਨੀਅਰ ਵਜੋਂ ਤਰੱਕੀ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਗ੍ਰੈਜੂਏਟ ਅਤੇ ਗੈਰ-ਗ੍ਰੈਜੂਏਟ ਸੁਪਰਵਾਈਜ਼ਰਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਅਨੁਚਿਤ ਵਿਤਕਰਾ ਕਰਨ ਵਜੋਂ ਸਬੰਧਤ ਆਧਾਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਦੇ ਨਿਯਮਾਂ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਨਿਯਮ ਨੇ ਗ੍ਰੈਜੂਏਟ ਸੁਪਰਵਾਈਜ਼ਰਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਤਰਜੀਹੀ ਵਿਵਹਾਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਕਿ ਸਹਾਇਕ ਇੰਜੀਨੀਅਰ ਦੀਆਂ ਅਸਾਮੀਆਂ ਲਈ ਚਾਰ ਅਸਾਮੀਆਂ ਵਿੱਚੋਂ, ਤਿੰਨ ਗ੍ਰੈਜੂਏਟ ਸੁਪਰਵਾਈਜ਼ਰਾਂ ਦੀ ਤਰੱਕੀ ਲਈ ਰਾਖਵੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਬਾਕੀ ਬਚੀ ਇੱਕ ਅਸਾਮੀ ਗੈਰ-ਗ੍ਰੈਜੂਏਟ ਸੁਪਰਵਾਈਜ਼ਰਾਂ ਦੀ ਤਰੱਕੀ ਦੁਆਰਾ ਭਰੀ ਜਾਣੀ ਹੈ। . ਸਵਾਲ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਕੀ ਅਜਿਹੇ

Darshan Ham Suman and others v. The State of Punjab and another
(B. C. Verma, J.)

ਤਰਜੀਹੀ ਇਲਾਜ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਵਾਜਬ ਵਰਗੀਕਰਣ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਜਾਇਜ਼ ਠਹਿਰਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਜਾਂ ਇਹ ਮਨਮਾਨੀ ਅਤੇ ਤਰਕਹੀਣ ਸੀ। ਇਹ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਕਿ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਤੌਰ ਤੇ. ਅੱਜ ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਬੋਝ ਹਮੇਸ਼ਾ ਉਸ 'ਤੇ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜੋ ਇਹ ਦਰਸਾਉਣ ਲਈ ਕਿਸੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਸੰਵਿਧਾਨਕਤਾ 'ਤੇ ਹਮਲਾ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਦੁਆਰਾ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਵਰਗੀਕਰਨ ਗੈਰਵਾਜਬ ਹੈ ਅਤੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 14 ਅਤੇ 16 ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਿਰੀਖਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਉਸ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਲਈ ਅੱਗੇ ਵਧਿਆ ਕਿ ਕੀ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾਵਾਂ/ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦੁਆਰਾ ਬੋਝ ਨੂੰ ਇਹ ਦਰਸਾਉਣ ਵਿੱਚ ਸਫਲ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਸਹਾਇਕ ਇੰਜੀਨੀਅਰ ਵਜੋਂ ਤਰੱਕੀ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਸੁਪਰਵਾਈਜ਼ਰਾਂ ਦਾ ਗ੍ਰੈਜੂਏਟ ਅਤੇ ਗੈਰ-ਗ੍ਰੈਜੂਏਟ ਵਿੱਚ ਵਰਗੀਕਰਨ ਨਾਲ ਕੋਈ ਸੰਬੰਧ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਆਂਧਰਾ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਦੇ ਨਿਯਮਾਂ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਜਾਂ ਦੂਜੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ, ਇਹ ਮਨਮਾਨੀ ਅਤੇ ਗੈਰ-ਵਾਜਬ ਸੀ। ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਸਾਡੇ ਦੁਆਰਾ ਉਪਰੋਕਤ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤੇ ਕੇਸਾਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ, ਅਰਥਾਤ, ਪੀ. ਨਰਸਿੰਘ ਰਾਓ ਦਾ ਕੇਸ; ਡਾ. (ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ) ਐਸ. ਬੀ

(2) (1968) 15 SCR 407.

(3) (1970) 3 SCR 481.

(4) ਏਆਈਆਰ 1973 ਐਸਸੀ 811.

(5) (1974)2 ਸਰਵਿਸਿਜ਼ ਲਾਅ ਰਿਪੋਰਟਰ 508; ਏਆਈਆਰ 1974 ਐਸਸੀ

Ajit Kumar Jain v. The State of Punjab and another (A. L. Bahri, J.)

ਕੇਸ ਕੇਸ ਅਤੇ ਇਨਲੋਕੀ ਹਾਈਕੋਰਟ (ਸੁਪਰਮ), ਸਿੱਟਾ ਸਬੰਧਤ ਦੇ ਵਰਗੀਕਰਣ ਨਾਮ ਨੂੰ ਜੋੜ ਕੇ ਇਸ ਦੇ ਅਜੀਬ ਤੱਥਾਂ ਅਤੇ ਹਾਲਾਤਾਂ 'ਤੇ ਕੇਸ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਮੇਰੀ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਇਸ ਨੂੰ ਸੁਣਾਇਆ ਹੈ ਕਾਨੂੰਨੀ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਕਹਿਣ ਲਈ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੈ ਕਿ ਕੁਦਰਤ ਜਾਂ ਮੇਰੇ ਲਈ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਫਰਜ਼, ਸਿਰਫ ਡਿਗਰੀ-ਨੋਇਡਰਜ਼ m engineenng snail ue eugiole ior ਤਰੱਕੀ ਅਤੇ ਡਿਪਲੋਮਾ ਨਹੀਂ ਜਾਂ ਸਿਰਨਕੋਟ ਨੋਲਡਰਸ। ਮੈਟ ਕੇਸ ਦੇ ਤੱਥਾਂ 'ਤੇ, ਇਹ ਮੈਨੂੰ ਤਰੱਕੀ ਦੇ ਕੋਟੇ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਲੋੜੀਂਦਾ ਸੀ ਜਾਂ ਮੇਰੇ ਵਿੱਚੋਂ ਹਰੇਕ ਦੇ ਦੇ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਦੇ ਸੁਪਰਵਾਈਜ਼ਰਾਂ ਨੂੰ ਮੈਟ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ ਜਦੋਂ ਮੇਰੇ ਵਿੱਚ ਸਹਾਇਕ ਇੰਜੀਨੀਅਰ ਦੀ ਅਸਾਮੀ ਖਾਲੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਜੋ ਕਿ ਮੇਰੇ ਅਨੁਸਾਰ ਕੋਟਾ ਰਾਖਵਾਂ ਹੈ। ior ਗੈਜ਼ਟੇਟ ਸੁਪਰਵਾਈਜ਼ਰ, ਗੈਰ-ਗੈਜ਼ਟੇਟ ਸੁਪਰਵਾਈਜ਼ਰ ਨੂੰ ਮੈਟ ਅਸਾਮੀ ਲਈ ਪ੍ਰਮੋਟ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ, ਭਾਵੇਂ ਉਹ ਹੋਰ ਸਾਰੇ ਗੈਜ਼ਟੇਟ ਸੁਪਰਵਾਈਜ਼ਰਾਂ ਤੋਂ ਸੀਨੀਅਰ ਅਤੇ ਵਧੇਰੇ ਯੋਗ ਹੋਵੇ। ਤਰੱਕੀ ਲਈ ਉਸਦਾ ਮੌਕਾ ਸਿਰਫ ਗੈਰ-ਗੈਜ਼ਟੇਟ ਸੁਪਰਵਾਈਜ਼ਰਾਂ ਲਈ ਉਪਲਬਧ ਅਸਾਮੀਆਂ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਿਤ ਹੋਵੇਗਾ, ਇਹ ਇਹਨਾਂ ਹਾਲਾਤਾਂ ਵਿੱਚ ਸੀ ਕਿ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅਜਿਹਾ ਵਰਗੀਕਰਨ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਗੈਰ-ਗੈਜ਼ਟੇਟ ਸੁਪਰਵਾਈਜ਼ਰਾਂ ਨੂੰ ਬਰਾਬਰ ਦੇ ਮੌਕੇ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰਨ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਹੋਵੇਗਾ। ਫਿਰ ਵੀ, ਉਸ ਕੇਸ ਦੇ ਤੱਥਾਂ 'ਤੇ, ਇਹ ਪਾਇਆ ਗਿਆ ਕਿ ਸੁਪਰਵਾਈਜ਼ਰਾਂ ਦੀਆਂ ਦੋ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਨੂੰ ਕਦੇ ਵੀ ਇੱਕ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਜੋੜਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਮੈਮ ਨੂੰ ਦਿੱਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਵਿਤਕਰੇ ਦੇ ਕਾਰਨ ਗੈਰ-ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਵਿਤਕਰੇ ਦਾ ਕੋਈ ਸਵਾਲ ਪੈਦਾ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ ਸੀ। ਇਹ ਇਸ ਲਈ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਕਿਉਂਕਿ ਜੂਨੀਅਰ ਇੰਜੀਨੀਅਰਾਂ ਦਾ ਮੇਰਾ ਤਨਖਾਹ ਸਕੇਲ ਹਮੇਸ਼ਾ ਗੈਰ-ਗੈਜ਼ਟੇਟ ਸੁਪਰਵਾਈਜ਼ਰਾਂ ਦੀ ਮੈਟ ਨਾਲੋਂ ਵੱਖਰਾ ਸੀ ਅਤੇ ਤਰੱਕੀ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ, ਨਿਯਤ ਦਿਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵੀ ਆਧਾਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਦੇ ਨਿਯਮਾਂ ਦੇ ਤਹਿਤ ਸੁਪਰਵਾਈਜ਼ਰਾਂ ਦੀਆਂ ਦੋ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਨੂੰ ਵੱਖਰਾ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਅੰਤ ਵਿੱਚ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਵਾਨਿਤ ਸੁਪਰਵਾਈਜ਼ਰਾਂ ਦੀ ਸਾਂਝੀ ਗ੍ਰੇਡੇਸ਼ਨ ਸੂਚੀ ਵਿੱਚ ਵੀ ਦੋ ਹਿੱਸੇ ਸਨ, ਇੱਕ ਹਿੱਸਾ ਜੂਨੀਅਰ ਇੰਜੀਨੀਅਰਾਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਅਤੇ ਦੂਜਾ ਹਿੱਸਾ ਗੈਰ-ਗੈਜ਼ਟੇਟ ਸੁਪਰਵਾਈਜ਼ਰਾਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ।

(8) ਉਪਰੋਕਤ ਫੈਸਲਿਆਂ ਦੀ ਰੋਸ਼ਨੀ ਵਿੱਚ, ਜੋ ਤਸਵੀਰ ਉਭਰਦੀ ਹੈ ਉਹ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਵਿਦਿਅਕ ਯੋਗਤਾ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਅਜਿਹਾ ਵਰਗੀਕਰਨ ਸਹੀ ਸਾਬਤ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਨਹੀਂ ਵੀ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਛੇਦ 14 ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਸਮਾਨਤਾ ਧਾਰਾ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਹਮੇਸ਼ਾ ਅਪਰਾਧੀ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਫੈਸਲਾ ਹਮੇਸ਼ਾ ਕਿਸੇ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਕੇਸ ਦੇ ਤੱਥਾਂ ਅਤੇ ਹਾਲਾਤਾਂ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰੇਗਾ ਅਤੇ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਵੈਧਤਾ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕੀਤੇ ਨਿਯਮਾਂ ਜਾਂ ਨਿਯਮਾਂ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਹੋਣ ਦੀ ਧਾਰਨਾ, ਇਹ ਹਮੇਸ਼ਾ ਸਵਾਲ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀ ਲਈ ਹੋਵੇਗਾ। ਅਜਿਹੇ ਨਿਯਮਾਂ ਜਾਂ ਨਿਯਮਾਂ ਦੀ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਵੈਧਤਾ, ਸਥਾਪਤ ਕਰਨ ਲਈ ਠੋਸ ਸਬੂਤ ਅਤੇ ਪ੍ਰਤੀ ਸਮੱਗਰੀ ਦੁਆਰਾ, ਕਿ ਅਜਿਹੇ ਨਿਯਮ ਜਾਂ ਨਿਯਮ ਸਮਾਨਤਾ ਧਾਰਾ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਜਿਸ ਤੋਂ ਅਸੀਂ ਉੱਪਰ ਦੱਸਿਆ ਹੈ, ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ, ਇਹ ਇਕੱਲੇ ਗੈਜ਼ਟੇਟ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਜੋ ਕਲੈਰੀਕਲ ਕਾਡਰ ਵਿੱਚੋਂ ਆਬਕਾਰੀ/ਟੈਕਸੇਸ਼ਨ ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਵਜੋਂ ਤਰੱਕੀ/ਨਿਯੁਕਤ ਹੋਣ ਦੇ

Ajit Kumar Jain v. The State of Punjab and another (A. L. Bahri, J.)

ਹੱਕਦਾਰ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਨਿਰਧਾਰਤ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਯੋਗਤਾ ਗ੍ਰੈਜੂਏਸ਼ਨ ਹੈ। ਵਿਭਾਗ ਵਿੱਚ ਉਹ ਵੀ ਸਿੱਧੀ ਭਰਤੀ ਲਈ ਮੁਕਾਬਲਾ ਕਰਨ ਦੇ ਹੱਕਦਾਰ ਹਨ ਜੇਕਰ ਉਹ ਗ੍ਰੈਜੂਏਟ ਹਨ ਅਤੇ ਹੋਰ ਯੋਗਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਪੂਰਾ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਸਬੰਧਤ ਵਿਭਾਗ ਵਿੱਚ ਸੇਵਾ ਕਰ ਰਹੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਰਿਆਇਤ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ ਅਤੇ ਸੰਭਾਵਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਵਿਭਾਗ ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਤਜਰਬੇ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ, 10 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਅਸਾਮੀਆਂ ਮੈਟ੍ਰਿਕ ਅਤੇ ਅੰਡਰ-ਗਰੈਜੂਏਟ ਲਈ ਵੀ ਰਾਖਵੀਆਂ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ। ਸਾਡੀ ਰਾਏ ਵਿੱਚ, ਹਾਲਾਤ ਵਿੱਚ ਅਜਿਹੇ ਵਰਗੀਕਰਨ ਨੂੰ ਪੱਖਪਾਤੀ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਸਾਡਾ ਮੰਨਣਾ ਹੈ ਕਿ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਇਸ ਬੋਝ ਨੂੰ ਘਟਾਉਣ ਦੇ ਯੋਗ ਨਹੀਂ ਹੋਏ ਹਨ, ਇਸ ਲਈ ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਲੋੜੀਂਦੇ ਅੰਕੜੇ ਜਾਂ ਸਬੂਤ ਰੱਖ ਕੇ, ਸਵਾਲ ਵਿਚਲੇ ਨਿਯਮਾਂ ਦੀਆਂ ਹਦਾਇਤਾਂ ਦੀ ਗੈਰ-ਸੰਵਿਧਾਨਕਤਾ ਨੂੰ ਸਥਾਪਿਤ ਕਰਨ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। - ਇਸ ਲਈ ਦੂਜੀ ਦਲੀਲ ਨੂੰ ਵੀ ਰੱਦ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

(9) ਕੋਈ ਵੀ ਹੋਰ ਨੁਕਤੇ ਸਰਵਿਸ ਵਿੱਚ ਦਬਾਇਆ ਨਹੀਂ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਹ ਰਿੱਟ ਫੇਲ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਹੁਕਮ ਦੇ ਖਰਚਿਆਂ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਜੇ.ਐਸ.ਟੀ.

ਡਿਸਕਲੇਮਰ:- ਸਥਾਨਕ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਅਨੁਵਾਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਨਿਰਣਾ ਕੇਵਲ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ਾਂ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਸਮਝਣ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਦਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਇਸਤੇਮਾਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਸਾਰੇ ਵਿਹਾਰਕ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰਤ ਮੰਤਵਾਂ ਲਈ, ਨਿਆਂ ਨਿਰਣੇ ਦਾ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸੰਸਕਰਣ-ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਅਮਲ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਇਸ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

ਡੋਲਮਿਨ

Ajit Kumar Jain v. The State of Punjab and another (A. L. Bahri, J.)

ਏ. ਐਲ. ਬਾਹਰੀ ਅਤੇ ਐਚ. ਐਸ. ਬੇਦੀ, ਜੇ. ਜੇ.

ਏ. ਟੀ. ਟੀ. ਟੀ. ਕੁਮਾਰ ਜੈਨ, - ਪਟੀਸ਼ਨਰ,

ਬਨਾਮ

ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਅਤੇ ਇੱਕ ਹੋਰ, - ਜਵਾਬਦਾਤਾ।

1991 ਦੀ ਸਿਵਲ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੰ. 10624।

7 ਨਵੰਬਰ, 1991

ਦਾ ਸੰਵਿਧਾਨ, 1950— ਕਲਾ. 226 — ਨਿਯਮਿਤ ਸੇਵਾ—ਦਾ ਅਰਥ—ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਰੈਗੂਲਰਾਈਜ਼ੇਸ਼ਨ ਲਈ ਯੋਗ ਹੋਣ ਲਈ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸਮਾਂ — ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਬਰੇਕ ਦੇ ਇਸਦੀ ਸੰਪੂਰਨਤਾ—ਰੈਗੂਲਰਾਈਜ਼ੇਸ਼ਨ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਕਾਫੀ—ਰੈਗੂਲਰ ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਦੇ ਸੀਨੀਅਰ ਪੇ-ਸਕੇਲ—ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਵਿੱਤੀ ਲਾਭਾਂ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। - 'ਬਰਾਬਰ ਕੰਮ ਲਈ ਬਰਾਬਰ ਤਨਖਾਹ' ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ।

ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਿਉਂਕਿ 'ਬਰਾਬਰ ਕੰਮ ਲਈ ਬਰਾਬਰ ਤਨਖਾਹ' ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਦਾ ਲਾਭ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਐਡਹਾਕ ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ, ਆਮ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ, ਅਸਥਾਈ ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਵੀ ਵਧਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਇਸ ਅਹੁਦੇ 'ਤੇ ਕੰਮ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਰੱਖਣ ਦੀ ਕੋਈ ਗੁੰਜਾਇਸ਼ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਬਰੇਕ ਦੇ 8 ਸਾਲਾਂ ਦੀ ਮਿਆਦ ਲਈ ਇਸ ਸਿਧਾਂਤ ਦੇ ਲਾਭ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਸਾਰੇ ਇਰਾਦਿਆਂ ਅਤੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਅਜਿਹਾ ਵਿਅਕਤੀ ਜਿਸ ਨੇ ਇਸ ਤੋਂ ਵੱਧ ਵਿੱਚ ਪਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ